

mích ochromila plně německou vojenskou dopravu, výrobu válečných závodů, těžbu dolů, činnost pošt a telegrafů, činnost veškerého úředního aparátu! Sabotáž a stávky vystupňujte nyní v mohutné masové hnutí bojového odporu národa!

Čechové a Češky!

Všechny síly národa teď svorně dohromady! Ať vystane k mohutnému boji jednotná Národní fronta, která by semkla všechny nadšené vlastence a která by se opírala o nezdolné lidové síly, dělnictvo, rolnictvo a inteligenci! Národní výbory všude do čela bojujícího národa a v osvobozených územích do čela nové, demokratické správy republiky!

Český národe!

Osvobození je blízké. Nyní nutno napnout všechny síly, abychom již rychle skoncovali s německými lupiči! Nelekejme se obětí, jichž vyžaduje poslední boj a bez nichž nelze svobody dosíci!

Vítězná Rudá armáda — osvoboditelka spolu s československým vojskem jest na pochodu k nám. Projevme hrdinnou odvalu a pomozme osvobodit svou drahou vlast!

Všichni do boje, aby co nejdříve v Praze na Hradčanech zavlál opět vítězně prapor svobodné, nezávislé, demokratické Československé republiky!

Podpisy představitelů Národní fronty v Moskvě a v Londýně.¹

Zd. Fierlinger, Ve službách ČSR, II. díl, Praha 1948, str. 574—578.²

[115]

1945. 13. únor. Londýn. — *Depeše presidenta Beneše a ministra zahraničních věcí Ripky československému velvyslanectví do Moskvy s jejich stanoviskem na organizaci návratu londýnské emigrace do osvobozené republiky a na vytvoření nové československé vlády.*

Tajné.

1. Podle nynějších dispoic budeme hotovi k odletu z Londýna do Moskvy a pak domů kol 23. února. Tento týden mám už schůze a obědy na rozloučenou u krále a u vlády,¹ pak projevy do rozhlasu domů, k britské veřejnosti a ve Státní radě. Zhruba do čtvrtka příštího týdne bude vše hotovo a pak od následující soboty každý den bude možno odletět.

2. Mám v úmyslu zůstat v Moskvě nejdéle jeden týden, t. j. tři — čtyři dny pro jednání s vládou sovětskou, ostatní tři — čtyři dni na naše diskuse vnitropolitické. Pak bychom se hned odebrali společně na Slovensko, kde by naše jednání byla skončena a nová vláda ustavena.

3. Pokládám za nutné, aby obě jednání byla přesně oddělována a aby také obě delegace, t. j.

¹ Provolání v Londýně přijali a podepsali tito představitelé čs. národně osvobozeneckého hnutí: Josef David, Anežka Hodinová, Václav Holub, Kotas, Václav Majer, Václav Nosek, Václav Pácal, Václav Pacák, František Uhlíř. Proklamace byla potom vysílána současně z Londýna i z Moskvy dne 26. února 1945.

² Vlastní rezoluce byla otištěna 28. února 1945 v Československých listech, odkud byla přetištěna ve sborníku dokumentů Za svobodu českého a slovenského národa, str. 364—367.

¹ Záznam presidenta Beneše o rozmluvě s britským ministerským předsedou W. Churchillem 24. února 1945 ukazuje Benešův postoj k Sovětskému svazu a charakterizuje ovzduší, v jakém tyto rozhovory probíhaly: „... Byl jsem na obědě s Nicholsem a Masarykem. Byla připravena čestná rota, byla přítomna paní Churchilllová, bratr Churchillův; rozhovor byl volný a přátelský.

Před obědem jsme byli chvíli sami. Churchill začal, že slyšel, že mám obavy z toho, co u nás budou dělat Sověty a Rudá armáda. Potvrdil jsem mu, že mám jisté starosti, ne obavy. Udělal jsem maximum toho, co bylo možno, uzavřel jsem smlouvu s Moskvou, dělal vnitropoliticky politiku demokratickou — více nebylo možno dělat. Doufám, že věci bude možno zvládnout...

2. Při obědě se mluvilo všeobecně. Zdůrazňoval, že věří, že Rusové zůstanou v mezích svých sil a možností. Kdyby je přešli, narazí na Brity a Američany. Za budoucnost Evropy neručí, jen Britové se zase uhájí, i kdyby Rusové všecko sebrali a došli až k Atlantickému oceánu na území francouzské.“ [AÚD KSČ Praha, f. 37, inv. j. 17, čís. 167].

president a zahraniční ministr na jedné a delegace politiků pro naše jednání vnitřní na druhé straně, zůstaly striktně odděleny. K politickému jednání s vládou sovětskou bude mne doprovázet ministr věcí zahraničních, který teprve v Moskvě rozhodne, zdali odjede také na Slovensko na několik dní. Ale pak se bude muset hned vrátit zpět do Londýna, kde zůstanou některé části našich úřadů (části Zamini, část MNO, část min. soc. péče atd.) pod jeho vedením až do doby, kdy celá vláda bude se moci shromáždit v Praze a učinit další rozhodnutí.

4. Podle dosavadních rozhodnutí vlády o dalším vývoji a odjezdu domů by se patrně přijal postup, odpovídající přibližně posledním návrhům Gottwaldovým: President a někteří ministři a druzí politikové odjedou do Moskvy a na Slovensko, druhá část ministrů zůstane v Londýně, vláda se usnese na demisi před odjezdem a zmocní předsedu Šrámka, aby ji podal v dohodě s presidentem ve chvíli, kdy moskevská a slovenská jednání to umožní. Bude tím tak vyhověno přání všech a žádná otázka prestižní ani politická se nepoloží. Zbývá část politické emigrace, t. j. ministři, členové Státní rady a část úřednictva odjedou lodí patrně společně.

5. Podle dosavadních výsledků londýnského a moskevského jednání s politickými skupinami o tvoření vlády byly by formulace o nynější situaci asi tyto:

a) Vládu budou tvořit komunisté, soc. demokraté, čeští socialisté, lidovci a zemědělci. Podle dosavadní diskuse byli by patrně ve vládě dva čs. socialisté, dva lidovci, dva čeští zemědělci (bude-li jich), čtyři Slováci (dva leví a dva praví), jeden neutrální (Masaryk). Diskuse o předsedovi vlády nechává se až na konec, početní účast komunistů a sociálních demokratů se dohodne v Moskvě. Rozdělení resortů až na tři — čtyři nebude patrně dělat větších nesnází.

b) Vládu budu pokládat za docela provisorní, dokud se v plné volnosti a situaci nebude moci vyslovit osvobozená Morava a Čechy. Budu žádat, jakmile přijedu do Prahy, aby se v nějaké formě potvrdilo, že mám dále prozatím až do nové volby presidentské na základě principu kontinuity zůstat v čele státu (podle par. 58 ústavy, jak to prohlásila vláda londýnská dne 3. prosince 1942).

c) V Moskvě a na Slovensku se řádně prodiskutují před jmenováním vlády všechny podstatné věci vojenské, aby byla mezi vládou a presidentem v té věci plná shoda. K hlavním vojenským požadavkům slovenským jsem v tom smyslu dal už souhlas, který byl předán v podrobnostech gen. Pikovi. Budu usilovat o to, aby věci vojenské byly diskutovány se vzájemným porozuměním pro poměry na západě a na východě a aby byla docílena rozumná oběma směry přijatelná dohoda.

d) Jednání o novou vládu se vede současně v Londýně a v Moskvě a bude skončeno až na Slovensku. Tak bude třeba předložit to celé veřejnosti i naší i spojenecké. Nebude-li tudíž v Moskvě plné a právoplatné zastoupení Slovenské národní rady přítomno, projednávaly by se věci slovenské až v Košicích.

6. Sdělte tyto zásadní věci kol. Gottwaldovi a sám podle toho učiňte nutné přípravy. Soudím, že bychom z Moskvy měli odejet společně na Slovensko, snad až do Lvova nebo až na naši hranici vlakem a odtud pak auty do Užhorodu a Košic. Prozatím bychom zůstali v Košicích a pak bych nejráději přesídlil do Báňské Bystřice. Sdělte tyto dispoice ministru Němcovi do Košic se žádostí, aby učinil nutné přípravy pro můj příjezd a mé ubytování. V mém osobním a rodinném průvodu pro pobyt na Slovensku bude pět osob. Vedle toho budou se mnou čtyři členové kanceláře presidenta republiky. Beneš.

K depeši páně presidentově dodávám:

1. S panem presidentem pojedje ministr zahraničních věcí Masaryk k oficiálním rozhovorům se sovětskou vládou. Ripka zůstane zatím v Londýně, aby vedl ministerstvo zahraničních věcí a ostatní s tím spojenou agendu.²

² Podle presidentova jmenovacího dekretu z 12. listopadu 1942 stáli v čele čs. ministerstva zahraničních věcí v Londýně dva ministři — ministr zahraničních věcí Jan Masaryk a státní ministr dr. Hubert Ripka, který byl pověřen vedením státní propagandy a informační (tj. zpravodajské) služby v ministerstvu.

2. Dále bylo dosud politickým jednáním stran dohodnuto, že zároveň pojedou min. předseda Šrámek, za komunisty Nosek a Laštovička, za soc. dem. Majer a Bečko, za čs. socialisty Stránský a David, aby se účastnili politických jednání s našimi politickými činiteli, dlučícími v Moskvě, a se Slovenskou národní radou. Hned Vám sdělím, jestli ještě někdo jiný pojedou k těmto polit. jednáním.

3. V nejbližších dnech podáme zde i Tvým prostřednictvím žádost o visa, jakož i žádost o transport. Ripka.

Masaryk.

AMZV Praha. Depeše odeslané, 1945, čís. 612 (Mos. 125). Záznam depeše. — Též Zd. Fierlinger, Ve službách ČSR II, Praha 1948, str. 580—583.

[116]

1945, (leden—únor). *Nízké Tatry*. — *Směrnice ilegálního Pracovního výboru Komunistické strany Slovenska ilegálním stranickým organizacím k zesílení boje proti fašismu a k přípravě na přechod do legality*.¹

PRACOVNĚ SMERNICE²

pre vedenia organizácií Komunistickej strany Slovenska

¹ Po obsazení B. Bystrice fašisty stáhla se Komunistická strana Slovenska opět do ilegality. Organisačně vytvořila tři oblasti — východ, střed a západ, přičemž západoslovenské vedení strany převzalo vedení stranické práce na celém dosud okupovaném Slovensku. Fakticky však byly partyzánské oblasti středního Slovenska bez spojení s bratislavským ilegálním vedením i se stranickými orgány na osvobozeném území, a bylo tedy třeba vytvořit zde orgán, který by toto spojení navázal a v mimořádných poměrech partyzánských oblastí řídil stranickou práci. Takovým orgánem, který sjednocoval a řídil práci komunistů v horách, v bojových jednotkách, udržoval styk se členy strany a odbojovými pracovníky ve vesnicích a ve městech a rozvíjel propagandistickou práci, vydával letáky a časopis, stal se Pracovní výbor KSS. Ustavující schůze Pracovního výboru se konala 15. 1. 1945 ve štábu partyzánské brigády „Smrt fašizmu“ mjr. Petrova nedaleko obce Baláže v Nízkých Tatrách, jenž se stal sídlem výboru. Schůzce byli přítomni: František Kubač (byl zvolen předsedou), Andrej Bagar, Ján Svítok, Jozef Hojč, Jozef Staudinger, Ondrej Kramár, Samuel Falán, Ondrej Antal, Michal Bustin a Ján Krajčí. Ustavující schůze i dalších porad Pracovního výboru se účastnil i velitel partyzánské brigády „Smrt fašizmu“ major Petrov, který pomáhal výboru radami.

Do předsednictva Pracovního výboru KSS byli zvoleni ss. Kubač, Krajčí a Hojč; bylo usneseno konat schůze jednou týdně v Balážích. Současně byla zvolena redakční rada pro řízení propagační práce ve složení Svítok, Hojč, Krajčí a Bagar. V závěru ustavující schůze byla přijata rezoluce a schválen program práce Pracovního výboru.

Rezoluce:

„KSS od převzatí moci fašisty na Slovensku s největší rozhodností bojovala proti vnitřnímu i proti vonkajšiemu nepriateľovi. Potlačení slovenského povstania, vedeného KSS, tento boj neustal. Bojuje a pracuje sa ďalej. Následkom okupácie Slovenska bansko-bystrický kraj stratil kontakt s vedením Strany. Exponovanosť tohto kraja vyžaduje, aby práca Strany bola tu intenzívne prevádzaná.

Preto sme sa členovia KSS, bojujúci v tunajšom kraji, sišli, aby sme ako Pracovní výbor Komunistickej strany Slovenska bojovali a viedli boj proti vonkajšiemu a vnútornému nepriateľovi podľa smerníc Strany. Funkcia tohto výboru sa skončí naším návratom do legality.“

Program:

„1. Výbor sa stará o nadviazanie spojenia s vedením KSS.

2. Stará sa o sjednotenie všetkých komunistov, žijúcich v ilegalite horách a ich zapojenie do spoločnej jednotnej akcie.

3. Zistenie vedúcich členov Strany v mestách a dedinách, nadviazanie spojenia s nimi, dodávanie propagačného materiálu a rozkazov, získavanie zprav od nich.

4. Nadviazanie spojenia s osobami antifašistického smýšľania, ktoré nám môžu podať cenné informácie a sprostredkovať spojenie s vplyvnými osobami.

5. Organizovanie Strany v slovenských mestách a dedinách a príprava organizácií na legálnu prácu.

6. Vyhotovenie zoznamov slovenských fašistov, zaznamenanie ich činov, vyhotovenie zoznamov vedúcich činiteľov nefašistických, proti nám zjavne alebo tajne pracujúcich organizácií.